

บทที่ 3

การพัฒนาการเมืองลาว อดีต - ปัจจุบัน (Past and Present of Lao Politics Development)

หัวข้อเรื่อง

1. เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของลาว (อดีต - ค.ศ. 2006)
2. ระบบการเมืองและการปกครอง
3. การพัฒนาที่นำไปสู่รัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1991
4. กำเนิดและอุดมการณ์พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (LPRP)
5. องค์การอิสรภาพชนเผ่าของลาว
6. ศาลยติธรรม

แนวความคิด

1. สาเหตุและความจำเป็นของการพัฒนาระบบการเมืองและปกครอง ตั้งแต่ยุคระบอบเจ้ามหาชีวิตจนถึงระบอบสังคมนิยม 1975
2. วิวัฒนาการของการเมืองลาวและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาจบแล้ว จะทำให้นักศึกษา

1. วิเคราะห์หาที่มาของสาเหตุของวิวัฒนาการการเมืองลาวได้อย่างต่อแท้
2. สามารถเปรียบเทียบโครงสร้างการบริหารและรัฐธรรมนูญเชิงเปรียบเทียบ กับประเทศไทยได้

1. เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของลาว (อดีต - ค.ศ. 2006)

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
• ยุคก่อนคริสตกาล ถึง 500 หลังคริสตกาล	อารยธรรมเครื่องปั้นดินเผาและทองสัมฤทธิ์ในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง และลุ่มน้ำอู
• ค.ศ.1217 - ค.ศ.1272	พระยาถัง (Lang) ปกครองเชียงตุงและเชียงทอง
• ค.ศ.1279 - ค.ศ.1298	อาณาจักรสุโขทัย ซึ่งปกครองโดยพ่อขุนรามคำแหงได้ผนวกเอาดินแดนเมืองเชียงตุง เชียงทอง เวียงจันทน์ เวียงคำ เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทย
• ค.ศ.1353 - ค.ศ.1373	เจ้าฟ้าจ๋มเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรล้านช้าง ประวัติศาสตร์ของชนชาติลาวเริ่มก่อกำเนิด
• ค.ศ.1574 - ค.ศ. 1578	อาณาจักรล้านช้างส่วนหนึ่งตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าและถูกพม่าผนวกเป็นดินแดนในอาณัติในปี ค.ศ. 1603
• ค.ศ.1621 - ค.ศ.1713	มีการต่อสู้รบพุ่งแย่งชิงราชบัลลังก์ล้านช้าง ภายหลังกษัตริย์เจ้าสุริวงศา (Soullha Vongsa) ถึงแก่สวรรคต เกิดการแย่งแย่งแผ่นดินโดยบรรดาหลานกษัตริย์ และได้แบ่งแยกดินแดนปกครองเป็น 3 ส่วน คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก ในปี ค.ศ. 1713
• ศตวรรษที่ 18	ดินแดนปกครองลาวพยายามกอบกู้อิสรภาพและตั้งตนเป็นอิสระจากพม่าและไทย แต่ในที่สุดกลับตกอยู่ภายใต้การปกครองของไทยทั้งหมด
• ค.ศ.1772	พระเจ้าสุริวงค์ปกครองแผ่นดินหลวงพระบาง
• ค.ศ.1778	ไทยเข้าครอบครองจำปาสัก เวียงจันทน์ และหลวงพระบาง

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
• ค.ศ.1867 - ค.ศ.1887	ฝรั่งเศสให้ส่ง Doudart de lagre และ Francis Garnier เข้ามา หลวงพระบางเพื่อขยายอิทธิพลของฝรั่งเศส หลังจากเข้ามา เผยแพร่อิทธิพลในเวียดนาม ต่อมาตั้ง Auguste Pavie เป็น กงสุลประจำเมืองหลวงพระบางซึ่งเป็นการเผชิญหน้ากับไทยที่ ปกครองอยู่
• ค.ศ.1890	ฝรั่งเศสได้เริ่มยึดครองประเทศได้ทั้งหมดและปกครองเป็นเวลา ยาวนานถึงปี ค.ศ. 1953 ในฐานะอาณานิคม
• ค.ศ.1893	ฝรั่งเศสยึดแม่น้ำโขงฝั่งซ้ายโดยส่งเรือรบเข้ามากรุงเทพฯ และ เรียกเรือข่มขู่ให้ไทยยินยอมยกแผ่นดินแม่น้ำโขงฝั่งซ้ายให้ และ ต่อมามีการลงนามในสนธิสัญญาในการรับรองยกให้ฝรั่งเศส ปกครองในวันที่ 3 ค.ศ. ค.ศ.1892 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ของไทย
• ค.ศ.1895	ลาวถูกฝรั่งเศสปกครองโดยสมบูรณ์ และได้ถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ลาวเหนือและลาวใต้
• ค.ศ.1902 - ค.ศ.1907	ฝรั่งเศสยินยอมให้มีระบอบกษัตริย์ดำรงอยู่ต่อไป โดยแต่งตั้ง เจ้าศรีสว่างวงศ์เป็นกษัตริย์สืบต่อราชบัลลังก์ และแบ่งแยก อาณาเขตลาวกับไทย
• ค.ศ.1940 - ค.ศ.1945	ตามข้อตกลงมัตสึโอกะ (Matsuoka-Henry Pact) เพื่อยุติข้อ พิพาทระหว่างฝรั่งเศสกับไทย ดกกลงให้ดินแดนฝั่งตะวันตกของ แม่น้ำโขงเป็นของไทย เมื่อ 9 พ.ค. ค.ศ.1941 เจ้าศรีสว่างวงศ์ แห่งหลวงพระบางประกาศให้ประเทศลาวเป็นอิสระภาพแต่ยังคง ขึ้นอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส แต่กลุ่มลาวอิสระไม่เห็น ด้วยจึงเข้าทำการยึดเมืองเวียงจันทน์ สะหวันเขต และหัวเมือง หลักรื่นๆ

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
• ค.ศ.1946	เจ้าศรีสว่างวงศ์ถูกถอดถอนจากกษัตริย์ และฝรั่งเศสกลับเข้ามาปกครองลาวอีกครั้งหนึ่ง และเข้ายึดกรุงเวียงจันทน์ เจ้าศรีสว่างวงศ์หนีเข้ามาอยู่ไทยและตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ไทยถูกบีบบังคับให้ส่งคืนเมืองไชยบุรีและจำปาสักให้กับลาวหลังญี่ปุ่นแพ้สงคราม
• ค.ศ.1947	ลาวมีรัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นฉบับแรกภายใต้ระบอบกษัตริย์ มีการเลือกตั้งสภาผู้แทนแห่งชาติ โดยมีเจ้าสุวรรณภูมาจัดตั้งรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรลาว
• ค.ศ.1949	ท้าวไกรสอน พรหมวิหานได้ก่อตั้งกองทัพลาวอิสระ (Lao People's Liberation Army - LPLA) ขึ้นมา รัฐบาลลาวพลัดถิ่นได้สลายองค์การและกลับเข้าร่วมขบวนการใหม่ที่ชายแดนเวียดนาม เรียกว่า ขบวนการปะเทดลาว (Pathet Lao)
• ค.ศ.1950	ขบวนการปะเทดลาว (Pathet Lao) ได้ตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมาต่อต้านรัฐบาลเดิมที่ยังคงอยู่ในเครือสมาชิกของสหพันธ์ฝรั่งเศส (French Union)
• ค.ศ.1951	พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (Indochinese Communist Party) เริ่มก่อตั้งในลาว เขมร และเวียดนาม
• ค.ศ.1953	สนธิสัญญาฝรั่งเศส-ลาว (Franco-Lao Treaty) ถ่ายโอนอำนาจจากฝรั่งเศสสู่รัฐบาลระบอบกษัตริย์ของลาว (RLG) เพื่อให้อิสรภาพ แต่ยังคงไว้ซึ่งกำลังทหาร
• ค.ศ.1954	ลาวเข้าประชุมเรื่องกลุ่มประเทศอินโดจีนที่กรุงเจนีวา ตามข้อตกลงระหว่างฝรั่งเศสกับเวียดนาม (Viet Minh) เมื่อ 20 ก.ค. ค.ศ.1954 โดยมีสาระสำคัญว่า เวียดนามที่มาช่วยลาวรบกับฝรั่งเศสจะถอนกำลังออกไปจากลาวที่ตั้งตามเมืองต่างๆ เช่น พงสาลีและหัวพัน

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
• ค.ศ.1955	ลาวได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติเมื่อ 14 ธันวาคม ค.ศ.1955 ในขณะที่เดียวกันก็เกิดพรรคประชาชนลาว (Phak Passason Lao) Lao People's Party -LPP
• ค.ศ.1956 - ค.ศ.1957	พรรค RLG (Royal Laos Government) เจริญสงบศึกและหยุดยิงกับขบวนการปะเทดลาว ต่อมาขบวนการปะเทดลาวได้จัดตั้งพรรคลาวรักชาติ (Lao Patriotic Front = LPF)
• ค.ศ.1958	พรรค LPF และคณะประสพชัยในการเลือกตั้งซ่อมสมัชชาแห่งชาติ (National Assembly) ต่อมารัฐบาลของเจ้าสุวรณภุมมาได้ลาออกเนื่องจากเกิดความวุ่นวายมาจากฝ่ายขวา (Rightist) ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1958 ฝ่ายขวาจัดโดยการนำของท้าวผุยชนะนิกได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาโดยไม่มีพรรค LPF ร่วมด้วย
• ค.ศ.1959	เกิดการต่อสู้รบพุ่งกันในลาวตอนเหนือ โดยมีเวียดนามเหนือสนับสนุน สหประชาชาติเข้ามาไกล่เกลี่ย และกรรมการพรรค LPF ถูกจับ ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1959 กษัตริย์ลาวคือ เจ้าศรีสว่างวงศ์เสด็จสวรรคตและเจ้าสว่างวัฒนาเป็นกษัตริย์องค์ต่อมาจนถึงปี ค.ศ.1975
• ค.ศ.1960	ท้าวกุประสิธ อภัย (Kouprasith Abhay) ได้ก่อตั้งรัฐบาลขึ้นมา แต่ก็มีกการพยายามทำรัฐประหารโดยกองทัพหลายครั้ง 9 สิงหาคม ค.ศ.1960 ร้อยเอกกองแล ได้ปฏิวัติเป็นผลสำเร็จและตั้งรัฐบาลเป็นกลาง แต่พรรคฝ่ายขวาที่นำโดยเจ้าสมสนิท นายพลภูมิ หน่อสะหวัน ได้ประกาศต่อต้านและประกาศกฎอัยการศึก (Martial Law) ที่สุวรรณเขต ร้อยเอกกองแลรีบมอบอำนาจให้กับเจ้าสุวรณภุมมาเป็นรัฐบาล ต่อมา เดือนธันวาคม ค.ศ.1960 นายพลภูมิ หน่อสะหวันเข้ายึดกรุงเวียงจันทน์ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลไซเวียดก็เริ่มสนับสนุนอาวุธยุทธโศปกรณ์กับร้อยเอกกองแลและกองทัพขบวนการปะเทดลาว (Pathet Lao)

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
• ค.ศ.1961	เกิดความสับสนวุ่นวายด้านรัฐบาลลาวที่ถูกต้อง คือ รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาโดยมีประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์รับรอง ส่วนรัฐบาลเจ้าบุญอุ้มที่อยู่กรุงเวียงจันทน์ ก็มีประเทศฝ่ายตะวันตกรับรอง จึงเกิดการปะทะต่อสู้กันอย่างหนัก เป็นผลให้ทหารจากเวียดนามเหนือเข้ามาเกี่ยวข้อง
• ค.ศ.1961 - ค.ศ.1962	เกิดการแตกแยกกันอย่างหนัก องค์การสหประชาชาติจึงเข้ามาจัดประชุมร่วมกันเป็นครั้งที่ 2 ที่กรุงเจนีวา ทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายเป็นกลาง ฝ่ายปะเทศลาว (สังคมนิยม) และฝ่ายขวา ต่อมาจึงได้ประกาศร่วมกันโดยยึดถือหลักการให้ลาวเป็นกลาง (Neutrality of Laos) โดยลงนามร่วมกันทุกฝ่าย
• ค.ศ.1963 - ค.ศ.1964	ลาวเพิ่มความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเวียดนามยิ่งขึ้น ทหารเวียดนามเหนือไม่ยอมถอนออกจากลาว การรบเริ่มต้นกันใหม่ อีกหลังจากข้อตกลงเป็นกลางที่ร่วมกันลงนามครั้งที่ 2 ได้ถูกยกเลิกไป ฝ่ายขบวนการปะเทศลาว (Pathet Lao) ได้โจมตีต่อต้านฝ่ายเป็นกลางที่ทุ่งไหหินเป็นผลสำเร็จ คณะกรรมการควบคุมการหยุดยิงขาดประสิทธิภาพ การโจมตีทางอากาศโดยประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรก
• ค.ศ.1968 - ค.ศ.1967	การต่อสู้ระหว่างฝ่ายปะเทศลาว (Pathet Lao = LPLA) กับกองทัพแห่งรัฐบาลลาว (Royal Lao Army) ทวีความรุนแรงดุจไฟไหม้ป่า โดยมีนายพลวังเป่า (Vang Pao) ผู้นำกองทัพอาวมั่งร่วมรบด้วยการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ส่วนขบวนการปะเทศลาวภายใต้การสนับสนุนของเวียดนามเหนือ มีการจัดประชุมกันในสภาเป็นครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ.1972 พรรค LPP (Lao People Party) ได้เปลี่ยนชื่อนานใหม่เป็นพรรคปฏิวัติประชาชนลาว (Lao People's Revolutionary Party = LPRP) พรรครัฐบาลลาว (RLG) กับฝ่ายปะเทศลาวเริ่มเจรจายุติ และ

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
	ลงนามยุติการสู้รบกันในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1973 รวมทั้งยุติการทิ้งระเบิดของสหรัฐอเมริกาด้วย มีการแต่งตั้งรัฐบาลใหม่เป็นรัฐบาลแห่งชาติที่จัดสรรจากพรรคการเมืองต่างๆ มาร่วมกัน (National Union)
• ค.ศ.1974 - พฤศจิกายน ค.ศ.1975	สงครามยุติแล้ว นายพลวังเปาอพยพหนีเข้ามาไทย รวมทั้งคณะรัฐบาลที่มาจากฝ่ายขวา นายทหารที่เคยร่วมรบกับอเมริกาหนีมาไทย พรรค LPA ทำการปลดปล่อยประเทศชาติให้เป็นอิสระ จัดการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาใหม่ รวมทั้งการจัดตั้งค่ายสัมมนา (Seminar Camp) ที่เวียงไซ และอื่นๆ โดยมีคณะปฏิวัติประชาชนลาวเป็นแกนนำ เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.1975 สมัชชาแห่งชาติถูกยกเลิก กษัตริย์เจ้าสว่างวัฒนาสละราชบัลลังก์ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบประธานาธิบดี โดยมีการจัดตั้งพรรคประชาธิปไตยประชาชนลาว (Lao People's Democratic Republic = LPDR) และได้เข้าสู่ฐานะเป็นประธานาธิบดีคนแรก และอยู่ในอำนาจจนถึงปี 1991 ท้าวไกรสอน พมวิทาน จึงได้รับช่วงต่อโดยเปลี่ยนชื่อเป็นตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใต้การปกครองระบอบรัฐสภา
• ค.ศ.1976	คณะกรรมการกลางพรรค LPRP ได้กำหนดแนวปฏิรูปประเทศแบบสังคมนิยม
• ค.ศ.1977	ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1977 ได้มีการลงนามพันธะภาคีระหว่างลาวกับเวียดนามในความร่วมมือและมิตรภาพ มีอายุสัญญา 25 ปี
• ค.ศ.1978	เริ่มวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นครั้งแรก มีกำหนดเวลาระยะ 3 ปี
• ค.ศ.1981	ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะ 2 มีระยะเวลา 5 ปี

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
• ค.ศ.1982	จัดตั้งสมาชิกสภา LPRP ชุดที่ 3
• ค.ศ.1984	เริ่มกำหนดตัวกรรมการที่จะร่างรัฐธรรมนูญใหม่
• ค.ศ.1985	การสำรวจและจัดทำสำมะโนประชากรเป็นครั้งแรก
• ค.ศ.1986	จัดตั้งสมาชิกสภา LPRP ชุดที่ 4 โดยท้าวไกรสอน พรหมวิหาน และเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี เป็นช่วงที่ 2
• ค.ศ.1988	ครั้งแรกที่จัดให้มีการเลือกตั้งหลังจากปี ค.ศ.1975 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากระดับเมือง (อำเภอ) ในเดือนมิถุนายน และระดับแขวง (จังหวัด) ในเดือนพฤศจิกายน
• ค.ศ.1989	มีการเลือกตั้งระดับชาติทั่วประเทศในเดือนมีนาคม เป็นการเลือกประธานสภาแห่งชาติ (Supreme People's Assembly) และจะเปิดประชุมสามัญในระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน หลังจากกองทัพเวียดนามได้ถอนออกจากลาวจนหมดแล้ว
• ค.ศ.1991	จัดตั้งสภาแห่งชาติชุดที่ 5 โดยมีท้าวไกรสอน พรหมวิหาน เป็นเลขาธิการสืบต่อจากเจ้าสุภานุวงศ์ที่เกษียณในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1991 รัฐธรรมนูญใหม่ได้รับการรับรองและอนุมัติจากสภาแห่งชาติ ท้าวไกรสอน พรหมวิหานได้เป็นประธานประเทศของลาว และพลเอกคำไต สีพันดอน เป็นนายกรัฐมนตรี
• ค.ศ.1992	ท้าวไกรสอน พรหมวิหานถึงแก่กรรมในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1992 ท้าวหนุฮัก พูมสวัน ได้ตำแหน่งประธานประเทศสืบทอดพลเอกคำไต สีพันดอน ขึ้นมาคุมอำนาจเป็นประธานพรรค LPDR และนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ได้มีการเปลี่ยนชื่อจากสภาประชาชน (Supreme People's Assembly) เป็นสภาแห่งชาติ (National Assembly) ในเดือนธันวาคม

ระยะเวลา	เหตุการณ์ที่สำคัญ
• ค.ศ.1993	ท้าวหนุ่ยยก และพลเอกคำไต ได้รับเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งในตำแหน่งเดิมในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1993 และมีการปรับเปลี่ยนคณะรัฐมนตรี
• ค.ศ.1998	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นสมาชิกอาเซียน (ASEAN) ลำดับที่ 9
• ค.ศ.2004	เจ้าภาพจัดประชุมผู้นำอาเซียน 2004 ที่กรุงเวียงจันทน์
• ค.ศ.2008	เจ้าภาพการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ (SEA games)

2. ระบบการเมืองและการปกครอง (Politics and Governance)

ในปัจจุบัน ระบบการเมืองและการปกครองของลาวได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก จากระบบการเมืองโดยมีเจ้ามหาชีวิต ในระบบกษัตริย์เป็นองค์ประมุขสูงสุดทางการเมือง จากสังคมดั้งเดิมที่เป็นมากกว่า 600 ปี ได้มีส่วนทำให้การดำรงชีวิตของชาวลาวเรียบง่ายและยึดมั่นในขนบประเพณีวัฒนธรรมเดิมของตนมิเสื่อมคลาย แม้จะเปลี่ยนมาเป็นระบอบสังคมนิยม ความเป็นอยู่ทางสังคม (Social Behavior) ก็ยังคงสภาพเช่นเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตความเป็นอยู่ตามชนบทก็ดำเนินไปตามปกติเหมือนเช่นที่เคยเป็นมา ชนชั้นขุนนางที่เคยมีอำนาจมากในยุคสมัยก่อนเปลี่ยนระบอบใหม่ ก็เปลี่ยนมาเป็นชนชั้นปกครองใหม่ หรือมีฉันทันก็อพยพไปอยู่ประเทศที่ 3 ผู้ที่สนับสนุนหรือเกี่ยวข้องกับระบอบคอมมิวนิสต์จะเป็นผู้ที่มีอำนาจ และบทบาททางการเมืองการปกครองแทน และสิทธิของประชาชนได้รับการยอมรับยิ่งขึ้น เมื่อมีรัฐธรรมนูญ (Constitution) ซึ่งได้ประกาศใช้เป็นครั้งแรกในปีค.ศ. 1991 กลุ่มชนชั้นลาวลุ่มก็ยังคงมีบทบาทหลักในการปกครองประเทศเช่นทุกวันนี้ และยังคงไว้ซึ่งพรรคการเมืองเดียว เป็นแกนกลางตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

การเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบอบใหม่ตั้งแต่ปีค.ศ. 1975 นั้น เพื่อให้มีการปรับตัวและปรับทัศนคติสู่แนวความคิดใหม่จากแนวของมาร์ก-เลนิน (Marxism-Leninism) พรรคคอมมิวนิสต์ใช้วิธีการสัมมนา (Seminar) อย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน มีการวิพากษ์

วิจารณ์ตนเอง และรื้อฟื้นระบบการศึกษาอบรมเพื่อปรับปรุงสู่แนวทางใหม่ ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยโมนาช (Monash) ในประเทศออสเตรเลียให้ทัศนะว่า ศูนย์กลางอำนาจ (Power Centre) ของระบอบสังคมนิยมตามลักษณะลาว (Lao Style Socialism) เช่นนี้ มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้ประชาชนลาวยึดถือตัวผู้นำ ที่อยู่ในอำนาจทั้งหลายเป็นจุดหมาย และหลักประกันแห่งความรุ่งเรืองในหน้าที่ตำแหน่งงาน และครอบครัว มากกว่าการยึดถือความถูกต้องตามตัวบทกฎหมายของรัฐธรรมนูญ

3. การพัฒนาที่นำไปสู่รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1991 (Development of the Constitution)

ความมุ่งหวังของรัฐบาลพรรคประชาธิปไตยประชาชนลาว (LPDR) ที่จะให้ประเทศชาติมีการพัฒนาสู่ความเจริญรุ่งเรืองเท่าเทียมกับอารยะประเทศ รวมทั้งสิทธิการรับรองจากต่างประเทศ เช่น สิทธิในการได้รับประโยชน์จากการปลดปล่อยและอภัยโทษต่อนักโทษของประเทศที่มีรัฐธรรมนูญปกครอง ตามหลักการปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Human Rights) หากประเทศใดปราศจากรัฐธรรมนูญก็จะขาดหลักกฎเกณฑ์ที่แน่นอนแห่งความยุติธรรม เกิดพระราชภัยได้ง่าย ตลอดจนความรุนแรงและความยุ่งยากทั้งปวงก็จะตามมา

นอกจากนี้ การล่มสลายของระบอบสังคมนิยมในประเทศยุโรปตะวันออก และรัสเซียมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงศูนย์กลางไปสู่การเมืองการปกครองที่เสรี (Political Liberations) รวมทั้งเศรษฐกิจโลกที่เปิดเสรียิ่งขึ้น พรรคลาวรักชาติ (LPDR) ยังได้นำแบบอย่างรัฐธรรมนูญของประเทศสังคมนิยมเพื่อนบ้าน คือ เวียดนามที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญในปีค.ศ. 1980 และกัมพูชาในปีค.ศ. 1981 เป็นแบบอย่างในการปรับปรุงรัฐธรรมนูญ

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1989 สภาแห่งชาติชุดที่ 3 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 17 คน โดยมีท้าวสีสมพอน โสวันไซ (Srisomphone Lovansai) ผู้เชี่ยวชาญด้าน การจัดองค์การพรรคการเมือง เป็นหัวหน้าคณะ มีเยอรมันตะวันออกเป็นที่ปรึกษา ภายใต้การกำกับควบคุมของคณะโปลิตบูโร (Politburo) ซึ่งมีท้าวไกรสอน พรหมวิห่าน เป็นเลขาธิการ การร่างรัฐธรรมนูญได้มีการนำเสนอปรึกษาหารือกันทั้งรัฐบาล สภาแห่งชาติ และองค์การหลายแห่ง ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญประการหนึ่ง คือ การมีพรรคการเมืองเดียว หรือการมีระบบหลายพรรคการเมือง (Multiparty System) มีประชาชนหลายแขนงและผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง ประสงค์จะให้มียหลายพรรคการเมือง แต่

ฝ่ายรัฐบาล ได้แย้งว่ายังไม่มีความจำเป็นในขณะนี้ และจะเป็นการแบ่งแยกความเป็นหนึ่งเดียว (Unity) ของชาติที่ผ่านการใช้ระบอบใหม่มาแล้วถึง 15 ปี ก็ไม่เคยมีรัฐธรรมนูญเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ก็ยังสามารถดำเนินการมาได้ด้วยดี ในที่สุด ผู้ที่ไม่เห็นด้วยในหลักการพรรคการเมืองเดียวก็ถูกจับขังคุกหลายคน รวมทั้งอดีตรัฐมนตรีช่วยวางแผนเศรษฐกิจแห่งรัฐ (State Planning Commission) ส่วนรัฐมนตรีช่วยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เชื่อมั่นว่าระบบหลายพรรคการเมืองจะนำไปสู่ประชาธิปไตย อีสราภาพและความรุ่งเรืองได้ดีกว่าพรรคการเมืองเดียว ได้ยื่นใบลาออกในระยะเวลาต่อมา สุดท้ายในวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1991 สภาประชาชนสูงสุดแห่งชาติ (Supreme People Assembly) ชุดที่ 3 ได้ประกาศรับรองรัฐธรรมนูญฉบับแรก

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ

จากรัฐธรรมนูญซึ่งรวม 80 มาตรา มาตราที่ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของประชาชน เป็นสิ่งที่โดดเด่นมากในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กล่าวโดยรวมคือ ประชาชนลาวทุกหมู่ชนเผ่ามีสิทธิเสรีภาพที่จะนับถือศาสนา การแสดงออกความคิดเห็น การแสดงออกทางสื่อมวลชน และการรวมกลุ่มกิจกรรมเสมอภาคกันหญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน รวมทั้งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต่างๆ เมื่ออายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ส่วนหน้าที่ของประชาชน คือ เคารพกฎหมาย เสียภาษีให้กับรัฐและป้องกันประเทศโดยเข้ารับการเกณฑ์ทหารเมื่ออายุครบ 21 ปี การนิรโทษกรรม (Amnesty) มักจะยกโทษให้กรณีความผิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เช่น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การทำร้ายร่างกาย ฯลฯ แต่ถ้าเป็นโทษทางการเมืองแล้ว มักจะไม่ได้รับการยกเว้นแต่ประการใด

สำหรับสาระหลักอื่นมีความสำคัญดังนี้

1. อำนาจการปกครอง

รัฐธรรมนูญได้แบ่งการปกครองเป็น 4 ระดับ คือ (โปรดดูภาคผนวก)

แขวง (Province)

เทศบาล (Municipality)

เมือง (District)

หมู่บ้าน (Village)

การยกเลิกการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารแต่ละระดับ ซึ่งเดิมใช้วิธีการเลือกตั้ง (Favour Vote) เข้ามาทำงานร่วมกับเจ้าแขวง นายกเทศบาล เจ้าเมือง และเจ้าบ้าน แต่รัฐธรรมนูญใหม่ให้ผู้นำแต่ละระดับเลือกคณะกรรมการบริหารกันเอง

การเปลี่ยนวิธีการเช่นนี้ เป็นการสร้างฐานอำนาจกระจายให้กับท้องถิ่นเพื่อให้มีอิสระแยกจากรัฐบาลกลางมากขึ้น ซึ่งเป็นวิวัฒนาการทางการเมืองที่แตกต่างไปจากสังคมนิยม เวียดนามและรัสเซีย อย่างเห็นได้ชัด

ส่วนอำนาจขององค์การหรือพรรคการเมือง ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ชัดเจน โดยเฉพาะการให้พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (LPDR) เป็นแกนกลางในการบริหารประเทศ ทุกกิจกรรม ระบบศาลยุติธรรม เป็นต้น

1. อำนาจการปกครอง

ประธานประเทศ (President) เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของประเทศ นอกเหนือจากการทำหน้าที่พิธีการทูต (Ceremony) เป็นตัวแทนประเทศแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ทางการเมือง (Political President) โดยการเสนอและรับรองจากสภาแห่งชาติ (National Assembly) การได้มาซึ่งตำแหน่งประธานประเทศได้จากสภาแห่งชาติ (NA) เลือกขึ้นมาด้วยเสียง 2 ใน 3 มีกำหนดอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี

ประธานประเทศ ทำหน้าที่แต่งตั้ง หรือถอดถอนนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งทูต รวมทั้งการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าแขวง (Governor) และนายกเทศมนตรี (Head of Municipality) นายพลทหารแห่งกองทัพ โดยการเสนอแนะและเห็นชอบร่วมด้วยจากนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ ประธานประเทศยังมีตำแหน่งจอมทัพทางทหารอีกด้วย

การจัดตั้งรัฐบาล ประธานประเทศจะเลือกนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล ทั้งนี้จะต้องได้รับการรับรองเห็นชอบจากสภาแห่งชาติ (National Assembly) ด้วย

1.1 ผู้นำในอดีต - ปัจจุบัน

ท้าวไกรสอน พรหมวิหาน เป็นผู้นำคนแรกหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นต้นมาเป็นเวลานานเกือบ 2 ทศวรรษที่ครองตำแหน่งทั้งผู้นำประเทศและหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ จนกระทั่งเสียชีวิตในปีค.ศ. 1992 ท้าวไกรสอน พรหมวิหาน เกิดปีค.ศ. 1920 จบการศึกษาด้านกฎหมายมาจากมหาวิทยาลัยฮานอย (Hanoi University) และได้ร่วมต่อสู้

กับฝรั่งเศสสมัยอาณานิคมจนได้รับเอกราช เป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้าและมุ่งหวังที่นำเทคนิควิชาการใหม่ๆ มาสู่ลาว ดังนั้นในปีค.ศ. 1989 - ค.ศ. 1990 จึงได้เดินทางไปญี่ปุ่น จีนและสวีเดน เพื่อดูงานด้านนี้

ในปีค.ศ. 1989 ได้เริ่มนำประเทศสู่กลไกเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economic Mechanism) โดยเปิดเสรีทางการค้าจากภาครัฐสู่เอกชนมากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตของชาติ ในขณะเดียวกันก็ปรับประเทศให้เข้ากับกระแสนิยมของโลก หลังจากการล่มสลายของค่ายคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกและรัสเซีย

ท้าวหนุฮัก พุมสวัน รองประธานคณะโปลิตบูโร (Politburo) ได้ขึ้นมาเป็นประธานแทน หลังจากท้าวไกรสอนสิ้นชีวิต และแต่งตั้งพลเอกคำไต สีพันดอน เป็นนายกรัฐมนตรี

พลเอกคำไต สีพันดอน อดีตประธานประเทศและประธานพรรค LPDR เกิดที่แขวงจำปาสัก ลาวภาคใต้ เป็นผู้มียุทธศาสตร์สำคัญในการก่อตั้งพรรคลาวใหม่อิสระ (New Lao Issara) ในปีค.ศ. 1950 และพรรค LPP ในปีค.ศ. 1955 พลเอกคำไต สีพันดอน เคยอยู่ในประเทศอินเดียและทำงานไปรษณีย์ทางภาคใต้ ต่อมาในปีค.ศ. 1962 ได้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของ LPLA (Lao People's Liberation Army) เป็นโปลิตบูโร (Politburo) ลำดับที่ 3 และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ก่อนที่ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

การประสบความสำเร็จทางเมืองลาวนั้น สมาชิกพรรคจะต้องผลักดันตนเองให้อยู่ในตำแหน่งคณะกรรมการกลาง (Central Committee) ของพรรคให้ได้ เนื่องจากการตัดสินใจที่สำคัญๆ ของรัฐบาลนั้น ขึ้นอยู่กับคณะรัฐมนตรีภายใน (Inner Cabinet) จำนวน 6 คนที่เป็นผู้นำพรรคเป็นสิ่งสุดท้าย

ด้านการต่างประเทศ ซึ่งโดดเด่นในเวทีนานาชาตินั้น ท้าวสมสวาท เล่งสัวส์ตี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในปีค.ศ. 1999 ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งถือว่าเป็นเกียรติประวัติของบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ต่อสปป.ลาว เป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบัน พลเอกจุมมะลี ไซยสอน เป็นประธานประเทศ และนายบัวสอน บุษผาวัน เป็นนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 2006

1.2 ระบบราชการ (Bureaucracy)

วิวัฒนาการของระบบราชการลาวได้สืบเนื่องต่อมาเป็นเวลานานหลายยุคสมัย กว่า 100 ปี ซึ่งสามารถแบ่งสรุปได้ 4 ระยะ คือ

ระยะแรก : เป็นยุคที่มีระบบกษัตริย์ปกครอง การนำธรรมเนียมปฏิบัติอย่างกษัตริย์ออกกว่าราชการ ผนวกเข้ากับพุทธศาสนาเป็นรากฐานในการบริหารราชการแผ่นดิน

ระยะที่ 2 (ค.ศ. 1890 - ค.ศ. 1954) : ยุคอาณานิคมของฝรั่งเศส การบริหารราชการมี ระเบียบกฎเกณฑ์ของฝรั่งเศสเป็นแม่แบบ ใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษากลาง ในยุคนี้ผู้ที่จบการศึกษาจากฝรั่งเศสรับราชการแล้วรุ่งเรือง รวมทั้งชาวเวียดนามที่เข้ามารับราชการในลาวที่คุ้นเคยกับธรรมเนียมฝรั่งเศส ก็พลอยประสบผลสำเร็จในอาชีพราชการเป็นอย่างมากไปด้วย

ระยะที่ 3 (ค.ศ. 1954 - ค.ศ. 1975) : อิทธิพลของสหรัฐอเมริกามีอยู่มาก แม้ว่าจะเข้ามาระยะสั้นก็ตาม ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามระบบราชการ ตามแบบฉบับของฝรั่งเศสก็ยังเป็นที่นิยมในวงราชการรัฐบาลและใช้กันอย่างกว้างขวาง

ระยะที่ 4 (ตั้งแต่ ค.ศ. 1975) : การเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ได้ยึดครองประเทศ ซึ่งนำแนวระเบียบปฏิบัติภายใต้อุดมการณ์นิยมเวียดนามเหนือและรัสเซีย กลุ่มชนที่เคยได้ศึกษาฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาครองแผ่นดินได้อพยพหนีข้ามแม่น้ำโขงไปประเทศที่ 3 ส่วนพวกข้าราชการที่เหลือประมาณ 10,000 - 15,000 คนที่สมัครใจอยู่ ก็จะถูกจัดเข้ารับการอบรม สัมมนาที่เวียงไซ ซ่าเหนือ หรือศูนย์การศึกษาระบบใหม่ (Reeducated Centre) ตามแต่จะกำหนด ข้าราชการที่นิยมจีนคอมมิวนิสต์บางรายจะถูกจับกุม และพิพากษาลงโทษ แต่ก็ยังไม่มียกโทษที่เป็นมาตรฐานแน่นอน เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ

ข้าราชการหรือผู้ที่รู้ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กลับกลายเป็นผู้ที่ต้องการของพรรคคอมมิวนิสต์ในการเจรจาความเมืองกับต่างประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะการติดต่อขอเงินช่วยเหลือจากประเทศตะวันตก (Western Aid Donor) เนื่องจากสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ส่วนใหญ่เป็นนักต่อสู้และรู้เรื่องแต่ภาษาเวียดนามหรือเวียดนามเท่านั้น จึงไม่เชี่ยวชาญด้านการติดต่อกับประเทศกลุ่มตะวันตกและการบริหารเศรษฐกิจในภาวะขาดแคลนเงินทุนเช่นนี้

ท้าวไกรสอน พรหมวิหาน ตระหนักดีเกี่ยวกับการบริหารราชการที่ด้อยประสิทธิภาพและลำดับชั้นตอนมาก ขาดการประสานต่อเนื่องกันและล่าช้า จึงพยายามปรับเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดที่เคยทำอะไรอย่างง่าย ๆ ไม่รีบร้อน ให้รวดเร็วขึ้น ลดระบบอุปถัมภ์ที่ช่วยเหลือแต่พวกพ้อง หรือเอาแต่ประโยชน์ส่วนตน และเลิกใช้อำนาจข่มขู่ประชาชน

1.3 อำนาจอธิบัญญัติ (Legislation)

สภาแห่งชาติ (National Assembly) ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า สภาประชาชนสูงสุด (Supreme People Assembly) นั้น มีหน้าที่ออกกฎหมาย สมาชิกของสภามาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศ มีวาระคราวละ 5 ปี ยึดรูปแบบของฝรั่งเศสและรัฐบาลแห่งชาติ (RLG) ในสมัยระบบกษัตริย์ รัฐธรรมนูญใหม่ปีค.ศ. 1991 ได้ให้อำนาจในการตัดสินใจในการตรวจตราการบริหารราชการแผ่นดินและระบบศาลยุติธรรมไว้ด้วย นอกจากนี้ สมาชิกสภายังมีสิทธิซักถามหรือทักท้วง หรือโต้แย้งออกความเห็นกับคณะรัฐมนตรี รับรองและยกเลิกกฎหมาย รับรองงบประมาณแผ่นดินและการจัดเก็บภาษีอีกด้วย

อำนาจที่สำคัญสุดของสภาแห่งชาติ คือ สามารถแต่งตั้งและถอดถอนประธานประเทศ (President) ครอบคลุมถึงประธานศาลฎีกา (Supreme People Court) และอัยการสูงสุด (Prosecutor General) ได้ โดยใช้เสียง 2 ใน 3 ของสมาชิกสภา ต่อมาในปีค.ศ. 1993 ได้มีกฎหมายพิเศษให้อำนาจสภาแห่งชาติเพิ่มขึ้นโดยกำหนดขอบเขตอำนาจสภาแห่งชาติไว้ 5 ประเภทหลัก คือ

- การบริหาร (Secretarial)
- กฎหมาย (Law)
- การวางแผนและการเงิน (Economic Planning and Finance)
- วัฒนธรรม สังคม และชาติ (Cultural, Social and nationality)
- การต่างประเทศ (Foreign Affairs)

จำนวนของสมาชิกสภาแห่งชาติไม่ได้กำหนดไว้คงที่ ในปีค.ศ. 1989 มีจำนวนสมาชิกสภาทั้งสิ้น 79 คน ซึ่งแต่ละคนมาจากการแบ่งเขตเลือกตั้งทั่วประเทศตามสัดส่วนประชากรประมาณ 40,000 - 50,000 คนต่อผู้แทน 1 คน ผู้สมัครทุกคนจะต้องผ่านการคัดเลือกขั้นต้นจากพรรค LPDR มาก่อนจึงจะได้สิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง การเลือกตั้งจะ

เสร็จสิ้นทราบผลในเวลา 2 เดือน บัตรเลือกตั้งทุกหน่วยจะต้องประกอบด้วยผู้สมัครอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป และหลักการคัดเลือก ผู้ที่ได้คะแนนน้อยสุดจะต้องถูกคัดออกไปเรียงตามลำดับ (Unfavorable Candidate Crossing out) จนได้จำนวนผู้แทนตามที่กำหนดตามสัดส่วน

ปัจจุบัน มีสมาชิกสภาแห่งชาติได้ 115 คน เลือกตั้งทุก 5 ปี เมื่อครบเทอมครั้งสุดท้ายได้จัดให้มีการเลือกตั้งเมื่อ 30 เมษายน ค.ศ. 2006 ซึ่งพรรคปฏิวัติประชาชนลาว ได้ที่นั่งถึง 113 คน ส่วนอีก 2 คนมาจากองค์กรอิสระ

2. ศาสนา

รัฐธรรมนูญให้ความเคารพ ปกป้อง และสนับสนุนกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่นใด ตราบเท่าที่กิจกรรมเหล่านั้นสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติ

3. เศรษฐกิจ

รัฐธรรมนูญได้เน้นการปฏิรูปจากเศรษฐกิจดั้งเดิมที่เป็นสินค้าเกษตรกรรมตามธรรมชาติมาแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ในขณะเดียวกันก็จะรักษาปกป้องสภาพแวดล้อมให้คงไว้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้ให้การคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินส่วนบุคคลมากขึ้น รวมทั้งทรัพย์สินที่ได้จากการซื้อขาย ถ่ายโอน หรือมรดกตกทอดสืบต่อได้

4. กำเนิดและอุดมการณ์พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (Origin and Ideology)

พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (Lao People's Revolutionary Party - LPRP) เป็นแกนกลางปกครองประเทศลาวในขณะนี้ ต้นตอแห่งกำเนิด คือ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (ICP = Indochinese Communist Party) ที่ก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยโฮจิมินต์ในปีค.ศ. 1930 โดยท้าวไกรสอน พรหมวิหาน ซึ่งเป็นนักเรียนกฎหมาย ที่มหาวิทยาลัยฮานอยได้เข้าร่วมขบวนการพร้อมกับท้าวหนูฮัก พูมสวน ซึ่งเข้าไปทำธุรกิจ ขนส่งในเวียดนามมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1947

ต่อมาได้มีการยุบพรรค ICP ออกเป็น 3 พรรค เพื่อเข้าไปดำเนินกิจกรรมของแต่ละประเทศรวมทั้งลาวและเขมร ในลาวใช้ชื่อใหม่ว่าพรรคประชาชนลาว (Lao People's Party = LPP) ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น LPRP ในปี ค.ศ. 1972 ตามลำดับและพรรคคอมมิวนิสต์ภายใต้ชื่อ LPRP นี้ได้รับการสนับสนุนจากเวียดนามเหนือมาโดยตลอดทั้งในด้านการช่วยสรรหาผู้นำพรรค การคัดเลือกสมาชิกพรรคและที่ปรึกษาทางทหาร

การได้รับความช่วยเหลือก็ถูกจากเวียดนามนี้ เป็นที่เชื่อกันว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากความผูกพันทางครอบครัวและสายเลือดเดียวกัน กล่าวคือ ท้าวกไรซอน พรหมวิทาน มีบิดาเป็นชาวเวียดนาม ส่วนท้าวกหูนุช๊กและเจ้าสุภานุวงศ์ก็มีภรรยาเป็นชาวเวียดนามด้วยเช่นกัน

4.1 โครงสร้างของพรรค (Party Structure)

พรรคปฏิวัติประชาชนลาว ถือได้ว่าเป็นพรรคการเมืองเดียวที่ผูกขาดอำนาจการปกครองประเทศมายาวนาน ตั้งแต่เกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองปีค.ศ. 1975 ทำหน้าที่กำหนดนโยบายประเทศ ซึ่งประกอบด้วยคณะโปลิตบูโร (Politburo) และกรรมการเมือง 59 คน ปัจจุบันมีสมาชิกพรรคหลายแสนคนทั่วประเทศ

คณะโปลิตบูโร (Politburo) เป็นกลุ่มที่ทรงอำนาจการบริหารพรรคโดยเลือกมาจากการการเมือง (Central Committee) ปัจจุบันมี 11 คน

4.2 อุดมการณ์ของพรรค (Ideology)

พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (LPRP) ถือหลักอุดมการณ์ตามแบบของมาร์ก-เลนิน (Marxist - Leninist) โดยมีแบบฉบับมาจากเวียดนามและรัสเซียเป็นต้นแบบ กล่าวคือ ดำเนินนโยบายตามประชาธิปไตยแบบโซฟิ แบบ ปเรสทอยกั (Gorbachev's Perestroika) โดยพยายามใช้กลไกตลาดในระบบเศรษฐกิจ ลดการควบคุมจากรัฐ ให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น และด้านเกษตรกรรมไม่นิยมใช้ระบบนารวม แต่เมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายไปปลายปี ค.ศ. 1990 ก็ทำให้ลาวเริ่มไม่แน่ใจ จึงหันมามองสังคมนิยมแบบอื่นเป็นแบบอย่างในการพัฒนาในอนาคต คือ กำหนดเสรีภาพเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น รวมทั้งวัฒนธรรมต่างชาติ แต่ในด้านการเมืองการปกครอง ยังคงเข้มข้นตามหลักการสังคมนิยมเช่นเดิม

หลังจากปีค.ศ. 1975 เป็นต้นมา พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (LPRP) ซึ่งเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ลาว ได้สร้างอุดมการณ์ใหม่ มุ่งหวังที่สร้างสังคมใหม่ภายใต้ระบอบสังคมนิยมใหม่ (New Socialist Society) โดยกำจัดการผูกงักยึดถืออำนาจ ระบบเจ้าขุนมูลนาย นายทุนที่ดินศักดินา ข้าราชการ ค้ารวจและทหารที่เคยชินกับระบอบเก่าให้หมดสิ้นไป โดยเฉพาะการรวมชาติลาวให้เป็นปึกแผ่น ปลดปล่อย ความเป็นอาณานิคมฝรั่งเศส และจักรวรรดินิยมอเมริกาให้สิ้นแผ่นดินลาว ดังนั้น พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (คอมมิวนิสต์) จึงได้ประกาศอุดมการณ์ (Ideology) ที่จะพัฒนาสู่สังคมนิยมด้วยหยาดเหงื่อ แรงกายของสังคมนิยมเอง (Socialist Transformation with Socialist Constructions)

นอกจากนี้ ยังมองว่าเวียดนามและรัสเซียเป็นประเทศมหามิตร และเป็นพันธมิตรที่แท้จริง ส่วนประเทศที่ควรระวังคือ สหรัฐอเมริกา จีน รวมทั้งไทยด้วย แต่ปัจจุบันแนวคิดและมุมมองลาวได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว โดยมุ่งเน้นชาติตะวันตกมากขึ้น เพื่อหวังเงินทุนจากต่างประเทศเป็นสำคัญ

พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (LPRP) หรือพรรคคอมมิวนิสต์ลาว นี้ มีอุดมการณ์ สูงส่ง มิได้จำกัดอยู่ในลาวเท่านั้น แต่ยังได้มุ่งมันที่จะปลดแอก และสร้างความเป็นเอกภาพ ทั่วทั้งอินโดจีนอีกด้วย

4.3 การต่อต้านทางการเมือง (Political Opposition)

โดยทั่วไป ความเรียบง่ายและอดทนตามแบบฉบับพุทธศาสนิกชนที่ดี และความโอนอ่อนผ่อนปรนที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติลาวมาหลายร้อยปี อาจเป็นเหตุทำให้ลาวเสาะแสวงหาผู้คุ้มครองที่มีอำนาจมาปกป้อง และอุปถัมภ์ตนเป็นเวลายาวนาน ชาวลาวส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยแข็งกระด้างต่อการเมืองการปกครอง (Passive Political Culture) นัก จึงจะเห็นได้ว่า การต่อต้านแสดงออกที่เป็นการทำนายผู้ปกครองจะมีน้อยมาก

ด้านผู้มีอำนาจปกครองด้วยกันเอง มักมีความสัมพันธ์ที่ดี เอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งอาจเนื่องจากความสัมพันธ์ในอดีตที่เคยต่อสู้ร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่ ร่วมเป็นร่วมตาย และต้องหลบหนีลูกกระเบิดอเมริกันสมัยอยู่ในถ้ำหรืออุโมงค์ก็เป็นได้

นอกจากนี้ นับเป็นความเฉลียวฉลาด มีวิสัยทัศน์กว้างไกลของพรรคปฏิวัติประชาชนลาว (คอมมิวนิสต์) ที่เริ่มนำประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจการค้าแบบเสรี (Market Oriented Economy) ได้ทันเวลา และปรับตัวได้ทันกระแสโลกาภิวัตน์ที่นิยมตะวันตก ซึ่งไหลป่าเข้ามาเอเชียอย่างท่วมท้น และเป็นการเปิดประตูเศรษฐกิจ เพื่อลดความร้อนแรงของประชาชนลาวได้อย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการต่อต้านรัฐบาลจากชนกลุ่มน้อย เช่น องค์การอิสรภาพชนเผ่าแห่งลาว (The Ethnic Liberation Organization of Laos) ของกลุ่มชาวม้งหรือราชวงศ์ก็ยังมีอยู่บ้าง ซึ่งเชื่อกันว่ามักมีการเคลื่อนไหวและได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากต่างประเทศ

5. องค์การอิสรภาพชนเผ่าของลาว (The Ethnic Liberation Organization of Laos - ELG)

ในปีค.ศ. 1990 กองกำลังของกลุ่มชาวม้ง ซึ่งมีจำนวนกว่า 20,000 คน ที่อยู่ภาคเหนือของประเทศ โดยจำนวนประมาณ 3,000 คน ที่มีอาวุธ และอีกประมาณ 6,000 คน ที่ไม่มีอาวุธ นับได้ว่าเป็นกลุ่มต่อต้านที่ใหญ่ที่สุดของรัฐบาลลาว

ผู้นำมีฐานะเป็นเจ้าของฟาร์ม หรืออีกชื่อหนึ่งว่า Zhong Zhua Her เคยได้รับเงินสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ให้ต่อสู้กับขบวนการปะเทดลาว (The Pathet Lao) บางส่วนที่ ถูกเวียดนามเหนือโจมตี ก็ได้หนีเข้าไปอยู่ในจีน แต่ต่อมาในปีค.ศ. 1984 จีนก็ส่งกลับคืนประเทศลาวตามเดิม

เจ้าฟ้าผู้นำม้งได้พยายามจะกอบกู้ให้ม้งมีประเทศเป็นของตนเอง โดยยึดครองพื้นที่บางส่วนของบริเวณแขวงไชยบุรี (อยู่ตรงข้ามจังหวัดน่านของไทย) เป็นดินแดนอิสระ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

6. ศาลยุติธรรม (Judiciary)

ระบบศาลยุติธรรมของลาว วางเวียนมานานกว่า 15 ปี หลังเปลี่ยนระบอบการปกครองมาเป็นสังคมนิยมในปลายปีค.ศ. 1989 - ค.ศ. 1990 เริ่มจะมีเป็นระบบศาลลูกขุน โรงเรียนกฎหมาย ตลอดจนกฎหมายอาญาขึ้นเป็นทางการ เพื่อให้มีความเจริญและมีการพัฒนาทางด้านคดีความ บรรดาผู้พิพากษา ลูกขุน ทนาย และผู้มีอำนาจในการบังคับกฎหมาย โดยรัฐบาลได้จัดให้มีการอบรมสัมมนาความรู้ด้านนิติศาสตร์และวิธีปฏิบัติเป็นเวลา 4 ปี ติดต่อกัน

รัฐมนตรียุติธรรม ทำหน้าที่ควบคุมดูแลทั้งศาลสูงสุดและอัยการสูงสุด (Prosecutor General) แต่เดิมศาลสูงสุดประชาชน (Supreme People Court) ขึ้นอยู่กับสำนักงานอัยการสูงสุด และแยกออกมาต่างหากในปีค.ศ. 1990

กล่าวโดยทั่วไป ระบบการพิจารณาคดีความของศาล ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาสู่ระบบศาลซึ่งต้องใช้เวลายาวนาน เช่น การแก้ต่างทางคดีอาญา ปกติแล้วจะมีทนายความฝ่ายผู้ต้องหาช่วยแก้ต่างแทนได้ และขั้นตอนพิจารณายังล่าช้าอยู่มาก ปัจจุบันมีองค์กรวิชาชีพด้านกฎหมาย (Public Prosecution Institution) ที่จะยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น โดยทำหน้าที่สอดส่อง ดูแลการปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม มีระเบียบแบบแผนเป็นแนวเดียวกันทุกกระทรวง องค์การรัฐวิสาหกิจและประชาชน ภายใต้อำนาจของอัยการสูงสุด ซึ่งมีอำนาจถอดถอนหรือแต่งตั้งผู้ช่วยอัยการลงไปได้ทุกระดับ

การแต่งตั้งประธานศาลสูงสุดประชาชน (Supreme People Committee) และ
อัยการสูงสุด เป็นอำนาจของสภาแห่งชาติ (National Assembly) โดยความเห็นชอบร่วม
ของคณะกรรมการ (Standing Committee)

คณะกรรมการสภาที่มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนผู้พิพากษาศาลาการระดับแขวง
(Province Judge) ลงมา รวมทั้งระดับเทศบาลและระดับเมืองได้

6.1 ระบบพิจารณาความอาญา (Criminal Justice System)

การบังคับใช้กฎหมายทางด้านอาญาขึ้นอยู่กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว
(LPRP) กับรัฐบาล แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะให้เสรีภาพไว้ก็ตาม แต่ทางปฏิบัติประชาชนยังรู้สึก
ไม่ปลอดภัย และหวาดเกรงต่อการใช้สิทธิที่ให้นั้น เนื่องจากไม่มีกฎหมายต่อสู้ป้องกันตน
หากถูกจับกุม และบรรดาผู้พิพากษาทั้งหลาย ตั้งแต่ระดับแขวง เทศบาล และเมือง ก็ถูก
แต่งตั้งมาจากรัฐบาลกลางทั้งสิ้น ยกเว้นแต่คดีอาญาธรรมดา เช่น ลักเล็กขโมยน้อย ก็ให้อยู่
ในอำนาจพิจารณาความของท้องถิ่นโดยหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ชำระความ

รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ควบคุมด้านศาลอาญา (Crime Justice
System) ซึ่งในปี ค.ศ. 1990 นี้ก็จะเริ่มมีหลักกฎหมายด้านการลงโทษ (Penal Code)
อาญาความ (Criminal Code) และอื่นๆ ตามมาอีกมาก

6.2 การลงโทษและจำคุก (Detention Center)

ขบวนการพิจารณาคดีความในลาว หลังจากจับกุมไปแล้วแต่ยังไม่มีการตั้ง
ข้อหาและชำระคดีความแต่ประการใดเป็นเวลาเนิ่นนาน บางรายถูกคุมขังตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975
แต่เพิ่งจะพิจารณาคดีในปี ค.ศ. 1992 ก็มี การจับกุมขังคุกโดยยังไม่ตั้งข้อกล่าวหาแล้วยังคง
มีอยู่ ซึ่งคุกคุมขังส่วนใหญ่มีสภาพไม่ถูกสุขอนามัย สกปรกและมีกลิ่นเหม็น การเยียวยา
รักษาเมื่อป่วยไข้ก็เป็นไปด้วยความยากลำบากขัดสน สำหรับการเข้มงวดไม่ค่อยอนุญาต
ให้นักโทษพบปะครอบครัวญาติมิตร แต่ปัจจุบันได้ผ่อนคลายลงมากแล้ว

การพิจารณาความผิดอาญา แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ความผิดอาญาสามัญ (Common Criminal)
2. ความผิดทางการเมือง (Political Prison)
3. ความผิดทางเบี่ยงเบนสังคม (Society Deviants)
4. ความผิดทางอุดมการณ์ (Ideological Deviants)

โทษของการทำผิดดังกล่าวทั้ง 4 ข้างต้นนั้น มีระดับความรุนแรงตั้งแต่
ขังจำคุก (Prison)

ส่งอบรมสัมมนา (Seminar / Reeducation Camp)

เข้าค่ายตัดสันดาน (Rehabilitation Camp)

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Remolding Centre)

ความผิดที่ถือว่าร้ายแรงที่สุด คือ การกระทำความผิดทางการเมือง ซึ่งโทษ
ประมาณ 3 - 5 ปี หรือขังลิมยาวนานกว่านี้ ส่วนความผิดทางอาญาที่มีต่อชีวิต ทรัพย์สิน มี
โทษจำคุกระยะสั้นประมาณ 6 - 12 เดือน อย่างไรก็ตาม การระบุนความผิดและขบวนการไต่
สวนพิจารณาคความโดยทั่วไปยังไม่มีแบบฉบับแนวปฏิบัติที่เป็นแนวทางเดียวกันนัก

ในทศวรรษที่ 20 ค.ศ. 1980 ค่ายอบรมสัมมนาหลายแห่งได้ถูกปิดและยกเลิก
ไปแล้ว และมีการผ่อนคลายให้สิทธิมนุษยชนมากขึ้น ประชาชนที่มีบัตรประจำตัวหรือชาว
ต่างชาติที่ถือวีซ่า (Visa) ถูกต้อง สามารถเดินทางไปได้ทุกหนแห่งทั่วประเทศ ยกเว้นเขต
หวงห้าม (Restricted Area) ที่เป็นของทหาร แต่สิทธิการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ก็ยังถูก
จำกัดอยู่มาก เนื่องจากรัฐบาลควบคุมสื่อสารและสิ่งพิมพ์ไว้ทั้งหมดอย่างเข้มงวด รัฐบาล
ยังคงควบคุมการประชุมขนาดใหญ่ เว้นแต่การประชุมทางศาสนา เช่น งานบุญบั้งไฟ งาน
ออกพรรษา กิจกรรมทางกีฬา และสังคม เช่น การแข่งเรือ ส่วนการเดินทางขบวนประท้วงหรือ
ต่อต้านรัฐบาลเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาด

คำถามท้ายบทที่ 3

1. การที่ลาวปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1975 แต่เพิ่งประกาศ
ใช้รัฐธรรมนูญในปีค.ศ. 1991 นั้น ให้นักศึกษากล่าวถึงสาเหตุและความจำเป็นที่ต้องมี
รัฐธรรมนูญปกครองดังกล่าวมาพอสังเขป

2. จงวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียระบบการปกครองด้วยพรรคการเมืองเดียว
กับระบบการเมืองหลายพรรค ในทัศนะของท่านพร้อมเหตุผลประกอบ

3. ผู้กล่าวว่า ระบบประชาธิปไตยนั้นดีในแง่หลักการแต่ขาดอุดมการณ์ ซึ่งตรงกัน
ข้ามกับระบบสังคมนิยมที่ยึดมั่นในอุดมการณ์แต่ขาดหลักการ ท่านเห็นด้วยกับคำดังกล่าว
ข้างต้นหรือไม่? จงวิเคราะห์ พร้อมเหตุผลประกอบการวิเคราะห์

4. จงกล่าวถึงบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลสปป.ลาว กับพรรคปฏิวัติ
ประชาชนลาวมาพอเข้าใจ โดยเฉพาะใครเป็นผู้กำหนดนโยบายและชี้นำ? และใครเป็นผู้รับ
ปฏิบัติตาม? และศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่ใด? จงอธิบายหลักการพอสังเขป